

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	34398
Nom	Salut laboral
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	4.5
Curs acadèmic	2024 - 2025

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1200 - Grau Infermeria	Facultat d'Infermeria i Podologia	4	Primer quadrimestre
1213 - Grau en Infermeria (Ontinyent)	Facultat d'Infermeria i Podologia	4	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1200 - Grau Infermeria	21 - Formació optativa	Optativa
1213 - Grau en Infermeria (Ontinyent)	21 - Formació optativa	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
VISCONTI GIJON, JOSE VICENTE	125 - Infermeria

RESUM

La Llei de Prevenció de Riscos Laborals de 1995 va introduir una nova filosofia en la forma d'entendre la prevenció de riscos en l'empresa. Aquesta filosofia, no obstant això, no va tenir la traducció pràctica desitjada com es va encarregar d'assenyalar la pròpia Estrategia Española de Seguridad y Salud en el Trabajo 2007–2012 en ocupar-se del diagnòstic dels principals problemes i debilitats del sistema de salut laboral que es venien observant. En ella s'assenyalava, per exemple, «la falta d'un nivell adequat d'integració de la prevenció en l'empresa, així com un compliment més formal i burocràtic que real i efectiu de les obligacions preventives». Així mateix, s'abundava que «la relació entre recursos preventius propis i aliens en les empreses, la qualitat de les activitats preventives, la formació de professionals i treballadors són qüestions que poden i deuen millorar-se. Superada la fase d'establiment d'una organització preventiva en les empreses que complira els requisits legals exigits, resulta necessari adoptar noves mesures i obrir un gran debat entre tots els subjectes implicats sobre com perfeccionar l'eficàcia i la qualitat de la prevenció de riscos laborals en el nostre país».

Per açò, l'esmentada estratègia es plantejava, en el seu Objectiu 2, dedicat a millorar l'eficàcia i qualitat

del sistema de prevenció, que «l'Administració General de l'Estat i les administracions de les comunitats autònomes establiran uns criteris de qualitat i eficàcia exigibles als serveis de prevenció aliens». Es denunciava així el que uns altres assenyalaven, més directament, com a pràctiques burocràtiques i de baixa qualitat, generalitzades en la major part dels serveis de prevenció.

Se subratllaven, en definitiva, dos problemes: la falta d'integració de l'activitat preventiva en l'empresa i falta de qualitat i eficàcia dels Serveis de prevenció per a atendre a les necessitats de les empreses.

El programa que es proposa en aquesta assignatura pretén contribuir a pal·liar aquestes deficiències mitjançant la inclusió de continguts que incideixen directament en aquesta problemàtica, contemplant un àrea de coneixement (o unitat temàtica) sobre «gestió de la prevenció», que compta amb cinc temes.

L'assignatura inclou, a més, altres dues àrees de coneixement més tradicionals de la salut laboral, com són els reflectits en la unitat d'«introducció a la salut laboral», en la qual es repassen els conceptes bàsics, l'organització del sistema de prevenció de riscos laborals i l'activitat preventiva en l'empresa, d'una banda. I els inclosos en la unitat temàtica sobre «factors de risc» en la qual es realitza un repàs als principals factors de risc laboral presents en les empreses.

CONEXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Per a un millor aprofitament de l'assignatura l'alumnat haurà de disposar de coneixements bàsics de:

- Anatomia humana
- Fisiologia
- Fonaments de psicologia en ciències de la salut
- Salut pública

COMPETÈNCIES (RD 1393/2007) // RESULTATS DE L'APRENTATGE (RD 822/2021)

1200 - Grau Infermeria

- Reflexionar sobre la importància de l'anàlisi de gènere en salut i comprendre com en funció d'aquells estils de vida, l'ús del temps i les condicions de treball tenen un impacte en la salut de les persones.
- Treballar en equip, entenent aquest com a unitat bàsica en què s'integren, estructuren i organitzen, de forma uni- o multidisciplinària i interdisciplinària, els professionals i altre personal de les organitzacions assistencials, com a forma d'assegurar la qualitat de l'atenció sanitària.
- Mantenir i actualitzar la competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge de manera autònoma de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat en l'atenció a la salut.

- Conèixer, valorar críticament i saber utilitzar les fonts d'informació clínica, biomèdica i sanitària, per obtenir, organitzar, interpretar i comunicar la informació científica i epidemiològica.
- Ser capaç de formular hipòtesis, recollir i valorar de forma crítica la informació per a la resolució de problemes aplicant, entre d'altres, l'enfocament de gènere.
- Aplicar les tecnologies i sistemes d'informació i comunicació de les cures de salut.
- Treball fi de grau. Matèria transversal el treball de la qual es realitzarà associat a diferents matèries.

RESULTATS D'APRENTATGE (RD 1393/2007) // SENSE CONTINGUT (RD 822/2021)

1. Definir el model causal de les relacions entre el treball i la salut.
2. Definir els conceptes bàsics de la salut laboral i la prevenció de riscos laborals.
3. Reconèixer el marc jurídic de la prevenció de riscos laborals.
4. Comprendre l'organització i el funcionament de la gestió de la prevenció en l'empresa.
5. Reconèixer i manejar la metodologia d'investigació d'accidents.
6. Identificar els riscos derivats de l'ambient de treball i la manera de prevenir-los.
7. Identificar els riscos derivats de la càrrega física de treball i la manera de prevenir-los.
8. Identificar els riscos derivats de les condicions d'ocupació i la manera de prevenir-los.
9. Reconèixer les bases teòriques de la gestió del risc laboral.
10. Comprendre el funcionament dels serveis de prevenció i definir els criteris de qualitat de la seua actuació.
11. Gestionar la informació necessària per a l'actuació preventiva en l'empresa.
12. Conèixer els mecanismes de comunicació per a la gestió preventiva en l'empresa.
13. Discutir les formes que pot adoptar la participació dels treballadors en l'empresa.
14. Reconèixer els principis que regeixen la negociació col·lectiva.
15. Identificar els factors pronòstic de la discapacitat laboral.
16. Reconèixer els processos de reincorporació al treball, els factors pronòstic, els rols dels actors i els models d'intervenció en la discapacitat laboral

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. INTRODUCCIÓ A LA SALUT LABORAL

Tema 1. Treball i salut. Conceptes. Factors de risc. Seguretat en el treball. Definicions prèvies. Accidents de treball, malalties professionals i malalties relacionades amb el treball. Indicadors de Seguretat i Salut en el Treball. Condicions d'ocupació i salut. Anàlisi per a la detecció dels factors de risc. Criteris de causalitat.

Tema 2. Introducció a la salut laboral. Concepte de salut laboral. Binomi salut-treball. Efectes de la relació treball-salut. Activitats en salut laboral en l'àmbit de l'empresa. La funció dels proteccionistes.

Tema 3. Higiene industrial. Metodologia d'Actuació. Contaminants (Físics, químics i biològics). Riscos lligats als Contaminants. Mesures Preventives. Mesures de protecció. Senyalització.

Tema 4. Ergonomia. Objectius de l'ergonomia. Classificació. Procediment per a l'avaluació dels Riscos ergonòmics. Risc postural. Mètode per a l'avaluació del risc per la postura o repetitivitat.

2. FACTORS DE RISC I PATOLOGIA LABORAL

Tema 5. Procés d'atenció d'infermeria (PAI) en salut laboral. Malalties relacionades amb el treball (Càncer, dermatosi professionals, agents biològics).

Tema 6. Les malalties traumatològiques i el treball. Trastorns musculoesquelètics (TME) d'origen laboral. Classificació. Simptomatologia dels TME. Factors de risc laboral en TME. La prevenció del mal i la cura, control i seguiment del treballador amb TME. Lesions: Muscle i cintura escapular, Colze, Mà-Braç, Raquis, Maluc i Membre Inferior. Consells preventius.

Tema 7. Malalties ORL laborals. Efectes del soroll sobre la salut. Valoració de l'audició. Prevenció de la pèrdua auditiva. Protocol de vigilància sanitària específica. Patologia ORL laboral. La patologia otorrinolaringològica com a malaltia professional.

Tema 8. Patologia laboral produïda per factors psicosocials i d'organització. Prevenció del mal per riscos psicosocials laborals. Quadres clínics psicològics relacionats amb l'exposició a factors laborals.

Tema 9. Malalties respiratòries en l'àmbit laboral. Classificació de les malalties pulmonars. Prevenció. Malalties pulmonars ocupacionals: Pneumoconiosi, Malaltia pulmonar produïda per gasos tòxics, fums i aerosols inhalats, Neumoplasies pleuropulmonars, Infeccions respiratòries, Asma ocupacional, MPOC ocupacional. Espirometria.

Tema 10. Psicologia laboral. Determinants dels factors psicosocials. Factors psicosocials en el treball. Psicociologia del treball. Factors de risc psicosocial.

3. GESTIÓ DE LA PREVENCIÓ

Tema 11. Organització del sistema de prevenció de riscos laborals. Marc jurídic de la prevenció. Organismes públics. El Sistema de la Seguretat Social. Marc conceptual i legislatiu de la infermeria del treball. Evolució històrica de la infermeria del treball. Competències.

Tema 12. Seguretat i accidents de treball. L'activitat preventiva en l'empresa. Factors de risc i la seua avaluació. Avaluació dels factors de risc. Investigació dels accidents.

Tema 13. Vigilància de la salut dels treballadors. Activitats de la Vigilància en el camp de la salut en el treball (VST). Vigilància de salut individual. La vigilància post-ocupacional.

Tema 14. Vigilància de salut col·lectiva o epidemiològica (*VSC). Vigilància de la salut com a activitat sanitària. Relacions entre Vigilància de la salut individual i col·lectiva. Paper de la vigilància en el continu de la prevenció. Objectius de la vigilància epidemiològica en el treball. Tipus de vigilància epidemiològica. Fonts d'informació: Utilitat i limitacions. Elements fonamentals dels sistemes de vigilància epidemiològica. Principals problemes per a l'obtenció de la informació. Fases per a implantar la vigilància epidemiològica en el treball pels servicis de prevenció. Proposta d'Indicadors.

Tema 15. Vigilància de la salut dels treballadors. Vigilància de la salut en treballadors sensibles.

Tema 16. Gestió del risc laboral en l'empresa. Bases per a la gestió del risc laboral en l'empresa. Concepte de cultura preventiva.

4. PROGRAMA PRÀCTIC

En cadascun dels temes s'aniran intercalant classes pràctiques a manera de taller, el les que es treballaran habilitats de recerca i tractament d'informació pertinent i d'utilització d'eines de coneixement: llistats d'observació, qüestionaris, etc.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	27,00	100
Pràctiques en aula	8,00	100
Pràctiques en aula informàtica	4,00	100
Pràctiques en laboratori	4,00	100
Tutories reglades	2,00	100
Elaboració de treballs en grup	7,50	0
Elaboració de treballs individuals	10,00	0
Estudi i treball autònom	20,00	0
Lectures de material complementari	10,00	0

Preparació d'activitats d'avaluació	20,00	0
TOTAL	112,50	

METODOLOGIA DOCENT

En funció de les competències, dels objectius d'aprenentatge i dels continguts s'utilitzaran diversos mètodes: metodologia expositiva, treball cooperatiu, discussions en grup, comentari de text, activitats pràctiques i d'aplicació, individuals i grupals, etc. S'utilitzarà una metodologia participativa i dinàmica amb la finalitat de promoure la implicació i la participació de l'alumnat en les classes, incloent explicacions del professorat per a aclarir els pressupostos teòrics. S'usarà el debat quan procedisca i es desenrotllaran treballs pràctics, exposicions i projectes de diversa índole relacionats amb la professió docent i amb la temàtica del mòdul.

AVALUACIÓ

L'avaluació de l'assignatura es durà a terme de forma continuada a través de la valoració de l'assistència, la participació i l'elaboració-entrega d'activitats grupals on cada estudiant pose de manifest els coneixements adquirits.

Els temes seran proposats pel professorat; si bé, l'alumnat, amb la deguda justificació, podrà proposar un tema que necessàriament ha de ser aprovat pel professorat.

La distribució de la puntuació s'efectuarà tenint en compte el següent:

- Assistència-participació (30%).
- Examen tipus test d'entre 30-40 preguntes amb tres alternatives i només una resposta correcta (70%).

Per a poder superar l'assignatura l'estudiantat haurà d'aconseguir una puntuació igual o superior a 5 punts sobre 10, tant de manera global com en cadascuna de les activitats avaluable.

En el cas de no superar alguna de les parts, la nota que constarà en l'acta serà la de la part no superada. En el cas de no superar cap de les parts avaluades, la puntuació obtinguda serà la major de totes dues qualificacions.

REFERÈNCIES

Bàsiques

1. Piedrola Gil: Medicina Preventiva y Salud Pública. 11ª Edición, Elsevier Masson, Barcelona 2008.
2. Ruiz Frutos C, Delclós J, Ronda E, García AM, Benavides FG: Salud Laboral. Conceptos y Técnicas para la Prevención de los Riesgos Laborales. 4ª edición, Elsevier-Masson, Barcelona 2014.
3. Espluga J, Caballero J: Introducción a la Prevención de los Riesgos Laborales. Del trabajo a la Salud. 1ª edición, Ariel, Barcelona 2005.
4. Benavides FG, Delclós J, Serra C: Estado de bienestar y salud pública: el papel de la salud laboral. Gac Sanit. 2018;32(4):377380.
5. Ley 33/2011, de 4 de octubre, General de Salud Pública.

6. Ley 31/1995, de 8 de noviembre, de prevención de Riesgos Laborales.
7. Real Decreto Legislativo 8/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social.
8. Ley 20/2007, de 11 de julio, del Estatuto del trabajo autónomo.
9. Encuesta Nacional de Condiciones de Trabajo. 2015 6ª EWCS España, Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo (INSHT) Madrid, marzo 2017.
- 10. Real Decreto 286/2006, de 10 de marzo, sobre la protección de la salud y la seguridad de los trabajadores contra los riesgos relacionados con la exposición al ruido. B.O.E. nº60 del 11/03/2006. Disponible en: <https://www.boe.es/eli/es/rd/2006/03/10/286/con>
11. Guía Técnica para la evaluación y prevención de los riesgos relacionados con la exposición de los trabajadores al ruido. Instituto Nacional de Seguridad y Salud en el trabajo. Madrid. 2006.
12. Disponible: https://www.insst.es/documents/94886/96076/gu%C3%ADa_t%C3%A9cnica_ruido.pdf/85821846-2195-4359-94eb-08fdc6457dce
13. Protocolo para la vigilancia sanitaria específica de las personas trabajadoras expuestas al ruido. Ministerio de Sanidad, Consumo y Bienestar Social. Madrid. 2019. Disponible en: <https://www.mscbs.gob.es/ciudadanos/saludAmbLaboral/docs/ruido.pdf>
14. Guía para la vigilancia de la salud de las personas trabajadoras expuestas a ruido. Ministerio de Sanidad, Consumo y Bienestar Social. Madrid. 2019. Disponible en: <https://www.mscbs.gob.es/ciudadanos/saludAmbLaboral/docs/ruido.pdf>
- 15. Ruido. Protocolos de Vigilancia Sanitaria Específica. Ministerio de Sanidad y Consumo. Madrid. 2000.
16. Enciclopedia Práctica de Medicina del Trabajo. Instituto de Salud y Seguridad en el Trabajo, Madrid 2019. Páginas 2601-2603. Disponible en: <https://www.insst.es/documentacion/catalogo-de-publicaciones/enciclopedia-practica-demedicina-del-trabajo-ano-2019>
17. Enciclopedia Práctica de Medicina del Trabajo. Instituto de Salud y Seguridad en el Trabajo, Madrid 2019. Páginas 2654-2706. Disponible en: <https://www.insst.es/documentacion/catalogo-de-publicaciones/enciclopedia-practica-demedicina-del-trabajo-ano-2019>
18. UNE-EN ISO 8253-1:2011. Acústica. Métodos de ensayo audiométricos. Parte 1: Audiometría de tonos puros por conducción aérea y por conducción ósea. (ISO 8253-1:2010).
19. Asociación Española de Audiología. Guía de Práctica Clínica. Audiometría Tonal por vía aérea y ósea con y sin enmascaramiento. *Auditio: Revista electrónica de audiología*. 1 abril 2017, vol. 4(3), pp. 74-87. Disponible en: <https://www.auditio.com/docs/File/vol4/040303.pdf>
20. NTP 638: Estimación de la atenuación efectiva de los protectores auditivos. Año 2003. Madrid, INSST. Disponible en: https://www.insst.es/documents/94886/326775/ntp_638.pdf/ec7cda7b-d636-48de-8d05-020cd25857a9
- 21. Guía Práctica para el Análisis y la Gestión del Ruido Industrial. Robert R. Náf Cortés. Madrid, FREMAP, 2013. Disponible en: <https://prevencion.fremap.es/Buenas%20prcticas/LIB.018%20-%20Guia%20Prac.%20Analisis%20y%20Gestion%20Ruido%20Ind.pdf>
22. Enciclopedia práctica de medicina del trabajo.
23. Guía sobre el manejo de estrés medicina del trabajo.
24. Guía riesgos psicosociales. ADEGI.
25. Salud mental y trastornos mentales en los lugares de trabajo: *Rev Esp Salud Pública*. 2022; Vol. 96: 21 de enero e1-11.
26. Informe anual 2021. Observatorio de enfermedades profesionales (CEPROSS) y de enfermedades causadas o agravadas por el trabajo (PANOTRATSS).

27. Entornos de trabajo seguros y saludables, libres de violencia y acoso.OIT.2020.
- 28. Estrés laboral: Manual de buenas prácticas y recomendaciones para empresarios/as y mandos intermedios.
  - 29. Tratado de Medicina del Trabajo. 3ª Edición. Fernando Gil Hernández.
  - 30. Real Decreto 1299/2006, de 10 de noviembre. Cuadro de enfermedades profesionales en el Sistema de Seguridad Social.
  - 31. Real Decreto 396/2006, de 31 de marzo, por el que se establecen las disposiciones mínimas de seguridad y salud aplicables a los trabajos con riesgo de exposición al amianto.
  - 32. International Agency for Research on Cancer (IARC).
  - 33. Sociedad Española de Neumología y Cirugía Torácica (SEPAR).
  - 34. Protocolo de vigilancia sanitaria específica de los trabajadores: Amianto.
  - 35. Protocolo de vigilancia sanitaria específica de los trabajadores: Asma laboral.
  - 36. Protocolo de vigilancia sanitaria específica de los trabajadores: Alveolitis alérgica extrínseca.
  - 37. Protocolo de vigilancia sanitaria específica de los trabajadores: Silicosis.
  - 38. Protocolo de vigilancia sanitaria específica de los trabajadores: Agentes anestésicos inhalatorios.
  - 39. Las 4 reglas de la espirometría. Cuadernos de Atención Primaria. Año 2013. Vol.20.
  - 40. Libro Blanco de la Vigilancia de la Salud para la prevención de riesgos laborales. Madrid. Ministerio de Sanidad y Consumo, 2004.
  - 41. Guía básica y general de orientación de las actividades de vigilancia de la salud para la prevención de riesgos laborales. Ministerio de Sanidad, Consumo y Bienestar Social. 2019.
  - 42. Guía para la vigilancia de la salud de los trabajadores del Sector Agrario. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad, 2013.
  - 43. Guía para la vigilancia de la salud del personal de hostelería. Madrid. Ministerio de Sanidad, Consumo y Bienestar Social. 2019.
  - 44. Evaluación de la actividad sanitaria de los servicios de prevención de riesgos laborales (SPRL). Criterios de inspección de los centros sanitarios de los SPRL 2019. Coordina: Servicio de Promoción de la Salud y Prevención en el Entorno Laboral. Dirección General de Salud Pública. Edita: Generalitat, 2019.
  - 45. Preámbulo de la Constitución de la Organización Mundial de la Salud, que fue adoptada por la Conferencia Sanitaria Internacional, celebrada en Nueva York del 19 de junio al 22 de julio de 1946, firmada el 22 de julio de 1946 por los representantes de 61 Estados (Official Records of the World Health Organization, Nº 2, p. 100).
  - 46. Ley 31/1995, de 8 de noviembre, de prevención de Riesgos Laborales. Disponible en: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-24292>
  - 47. Real Decreto 39/1997, de 17 de enero, por el que se aprueba el Reglamento de los Servicios de Prevención. Disponible en: <https://tinyurl.com/yytbtud>
  - 48. Vigilancia de la Salud para la Prevención de Riesgos Laborales. Guía Básica y General de Orientación. Ministerio de Sanidad, Consumo y Bienestar Social. Disponible en: <https://tinyurl.com/y5l6eduf>
  - 49. Real Decreto 843/2011, de 17 de junio, por el que se establecen los criterios básicos sobre la organización de recursos para desarrollar la actividad sanitaria de los servicios de prevención. Disponible en: <https://tinyurl.com/yy4hvuab>
  - 50. Guía para la implementación de la vigilancia colectiva por parte de los servicios de prevención. OSALAN. 2015. Disponible en: <https://tinyurl.com/y3ed3ap4>

- 51. Ley 14/1986, de 25 de abril, General de Sanidad. Disponible en: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1986-10499>
- 52. Ley 33/2011, de 4 de octubre, General de Salud Pública. Disponible en: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2011-15623>
- 53. Real Decreto 843/2011, de 17 de junio, por el que se establecen los criterios básicos sobre la organización de recursos para desarrollar la actividad sanitaria de los servicios de prevención. Disponible en: <https://tinyurl.com/y5m7qnsq>
- 54. Ley 8/2018, de 20 de abril, de modificación de la Ley 10/2014, de 29 de diciembre, de Salud de la Comunitat Valenciana. Disponible en: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOEA-2018-6402
- 55. Guía para la Vigilancia de la Salud del Personal de Hostelería. Ministerio de Sanidad, Consumo y Bienestar Social. 2019. Disponible en: <https://www.msbs.gob.es/ciudadanos/saludAmbLaboral/docs/hosteleria.pdf>
- 56. Directrices para la evaluación de riesgos y protección de la maternidad en el trabajo. Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo. Disponible en: <https://www.insst.es/documents/94886/96076/Directrices+para+la+evaluaci%C3%B3n+de+riesgos+y+protecci%C3%B3n+de+la+maternidad+en+el+trabajo/7caad3b7-f51a-423f-a723-fee50c8e16c7>
- 57. PREVELSAL. La información de PREVELSAL está basada en la evidencia científica en los criterios de valoración del riesgo de las Directrices para la evaluación de riesgos y protección de la maternidad en el trabajo, elaboradas por el INSSBT, y en el conocimiento y experiencia de un amplio grupo de personas expertas en las actividades de prevención en el sector sanitario y sociosanitario© INSSBT (Instituto Nacional de Seguridad, Salud y Bienestar en el Trabajo).
- 58. Procedimiento de protección de la maternidad. Conselleria de Sanidad Universal y Salud Pública. 2016.
- 59. Informe sobre protección de la maternidad. Departamento La Fe. Hospital Universitario y Politécnico La Fe.2019.
- 60. Agentes químicos en el ámbito sanitario. Ministerio de Ciencia e Innovación. Instituto de Salud Carlos III. Escuela Nacional de Medicina del Trabajo. ANMTAS. 2010.
- 61. Guía de ayuda para la valoración del riesgo laboral durante el embarazo. Instituto Nacional de la Seguridad Social. 2020. Disponible en: https://www.segsocial.es/wps/wcm/connect/wss/e91e61c5-7559-4ce9-9440-a4bfe80e1df2/RIESGO+EMBARAZO_on-line.pdf?MOD=AJPERES&CVID